

Традиційна логіка. Підручник

Підручник написаний на основі курсу «Традиційна логіка», який був прочитаний в Національному університеті «Києво–Могилянська академія».

В підручнику зроблена спроба поєднати, де це доречно, матеріал традиційної логіки із досягненнями сучасної логіки.

Мається на увазі, висвітлення: в темі «Поняття як форма мислення» логічної структури поняття, логічних відношень між поняттями засобами логіки предикатів; в темі «Судження як форма мислення» простих суджень, мовою логіки предикатів, складних суджень мовою логіки висловлювань; в темі «Умовивід як форма мислення» умовиводів логіки суджень засобами логіки висловлювань.

Такий підхід дозволив частину матеріалу, який зазвичай в традиційній логіці висвітлювався на описовому рівні, подати у вигляді чіткої теоретичної системи.

Підручник розрахований на студентів, аспірантів та всіх хто цікавиться таємницями логічної науки.

ЗМІСТ

Вступ	6
Розділ 1. Предмет логіки	9
1.1. Визначення логіки як науки.....	9
1.2. Абстрактне мислення та його характерні особливості.....	18
1.3. Основні формально-логічні закони.....	28
1.4. Істинність та формальна правильність в міркуванні	46
Розділ 2. Мислення та мова	49
2.1. Визначення мови	49
2.2. Поняття знаку. Види знаків.....	51
2.3. Рівні семіотичного аналізу мови	53
Розділ 3. Формалізація як метод логіки	59
3.1. Поняття формалізації.....	59
3.2. Порівняльна характеристика природної і формалізованої мов.....	63
3.3. Структура формалізованої мови	66
Розділ 4. Семантичний аналіз виразів природної мови	69
4.1. Поняття семантичної категорії	69
4.2. Характеристика дескриптивних термінів	71
4.3. Визначення логічних термінів	81
Розділ 5. Елементи теорії імен	97
5.1. Ім'я, смисл, значення	97
5.2. Види імен	99
5.3. Принципи відношення іменування	101
Розділ 6. Функціональний аналіз у логіці	108
6.1. Мотивація функціонального аналізу в логіці.....	108
6.2. Види функцій	111
Розділ 7. Історичний характер логіки як науки	114
7.1. Логіка Стародавньої Індії	114
7.2. Попередники логіки Арістотеля у Стародавній Греції.....	121
7.3. Логічне вчення Арістотеля	125
7.4. Особливості логіки стоїків	128
7.5. Особливості схоластичної логіки	129
7.6. Новаторські ідеї логіки Ф. Бекона.....	131
7.7. Сучасна логіка – другий етап у розвитку логіки як науки	133
Контрольні запитання та вправи	138

Розділ 8. Поняття	142
8.1. Визначення поняття.....	142
8.2. Характеристика предмета думки, відображуваного в понятті.....	144
8.3. Мовні засоби виразу поняття.....	147
8.4. Зміст поняття та об'єм.....	147
8.5. Об'єм поняття. Елементи теорії множин.....	153
8.6. Закон оберненого відношення між змістом та об'ємом поняття.....	158
8.7. Види понять.....	159
8.8. Логічні відношення між поняттями.....	165
8.9. Логічні операції над поняттями.....	170
Контрольні питання та вправи.....	203
Розділ 9. Судження	206
9.1. Загальна характеристика судження.....	206
9.2. Судження та речення.....	210
9.3. Види суджень. Атрибутивні судження.....	211
9.4. Логічні відношення між категоричними судженнями.....	222
9.5. Тлумачення атрибутивних суджень мовою логіки предикатів.....	227
9.6. Судження із відношеннями.....	232
9.7. Судження існування.....	234
9.8. Модальні судження.....	236
9.9. Запитання.....	238
9.10. Види складних суджень.....	239
9.11. Виклад складних суджень мовою логіки висловлювань.....	249
9.12. Логічні відношення між складними судженнями.....	258
Контрольні запитання та вправи.....	261
Розділ 10. Умовивід	264
10.1. Загальна характеристика умовиводу.....	264
10.2. Умовиводи логіки суджень.....	268
10.2.1. Типологія правил висновку.....	270
10.2.1.1. Основні правила умовиводів логіки суджень.....	272
10.2.1.2. Похідні правила умовиводів логіки суджень.....	278
10.2.1.2.1. Обґрунтування похідних правил умовиводів логіки суджень на рівні семантики.....	279
10.2.1.2.2. Обґрунтування похідних правил умовиводів логіки суджень на рівні синтаксису.....	285
10.3. Умовиводи логіки суджень у традиційній логіці.....	291
10.4. Умовиводи із категоричних суджень.....	299
10.4.1. Безпосередні умовиводи.....	300
10.4.1.1. Обернення.....	300
10.4.1.2. Перетворення.....	304

10.4.1.3. Протиставлення предикату	306
10.4.2. Умовиводи за логічним квадратом.....	308
10.5. Простий категоричний силлогізм	316
10.5.1. Структура та склад простого категоричного силлогізму	316
10.5.2. Аксиома простого категоричного силлогізму	318
10.5.3. Правила простого категоричного силлогізму.....	321
10.5.3.1. Загальні правила простого категоричного силлогізму	322
10.5.3.2. Поняття фігури простого категоричного силлогізму. Спеціальні правила фігур.....	324
10.5.4. Поняття модусу фігури простого категоричного силлогізму та процедура отримання правильних модусів фігури простого категоричного силлогізму	327
10.5.5. Обґрунтування модусів фігур простого категоричного силлогізму.....	335
10.5.6. Ентимема	339
10.6. Недедуктивні умовиводи	350
10.6.1. Неправильні модуси умовно-категоричних і розділово-категоричних силлогізмів.....	351
10.6.2. Індуктивні умовиводи.....	354
10.6.3. Аналогія	365
Контрольні запитання та вправи	371
Розділ 11. ДОВЕДЕННЯ І СПРОСТУВАННЯ.....	374
11.1. Поняття доведення. Структура доведення	374
11.2. Види доведення.....	380
11.3. Спростування.....	388
11.4. Правила доведення та спростування	393
11.4.1. Правила й помилки стосовно тези	393
11.4.2. Правила й помилки стосовно аргументів.....	397
11.4.3. Правила й помилки стосовно демонстрації.....	399
Контрольні запитання та вправи	401
Післямова.....	402
Список літератури.....	406

ВСТУП

Одним із визначних творінь Людського Генію є логіка, як особлива наука про мислення.

Логіка посідає чільне місце в безкрайньому морі Одисей пізнання. Потреба в її засобах і досягненнях завжди була і є актуальною.

Не випадково, що після руйнації Античного світу, першою була відновлена логіка Арістотеля.

Не дивлячись на насторожене відношення Середньовіччя до Античної науки її принципове визнання почалося саме з перших семи глав Арістотелівських "Аналітик".

Вчені епохи Середньовіччя ввели в логіку латинську термінологію, в цей час була досліджена формальна імплікація та природа логічного слідування.

В епоху Відродження знову ж першими були відновлені і активно використовувалися логічні методи, які були створені за часів Античності. На досягнення Античних логіків спиралися Рене Декарт, П'єр Ніколь, Антуан Арно та інші вчені Нового часу.

Протиставляючи свою позицію логічному вченню Арістотеля, англійський вчений Френсіс Бекон створює логіку, яка пронизана гносеологічним оптимізмом – теорію індуктивного умовиводу.

Заслугою Арістотеля є створення ним логіки, яка має на меті нищівну боротьбу із софістикою, це по-перше, а по-друге, є надійним захистом істини.

Фактично своєю логікою Арістотель створив ефективні засоби відстоювання істини, якими людство користується ось уже більше двох тисяч років.

Зрозуміло, що логіка, не стояла і не стоїть на місці. Завдяки діяльності таких вчених як Рене Декарт, особливо, Готфрід Лейбніц були закладені підвалини другого етапу логіки як науки, а саме – символічної логіки, яка починаючи з середини ХІХ ст. і до наших днів знаходиться в стані інтенсивного розвитку.

Відомо, що традиційна і сучасна логіка це два періоди однієї і тієї ж науки. Але при цьому це дві різні логічні системи, дві різні мови, два різних підходи до аналізу мислення, знання як предмету логіки.

Це особливо слід мати на увазі при викладі традиційної логіки у жанрі підручника.

В сучасних підручниках з логіки спостерігається в основному, дві виразні тенденції.

В одних підручниках при викладі матеріалу традиційної логіки нехтуються досягнення сучасної логіки. В інших підручниках спостерігається переобтяження матеріалу традиційної логіки логічною технікою, яка є зайвим додатком до змісту підручника.

Сучасна логіка дійсно має вагомні здобутки. Завдяки засобам сучасної логіки стало можливим дослідити ті логічні форми і логічні зв'язки, які не були і не могли бути в полі зору традиційної логіки. Це відображено в системах класичної і некласичної логіки.

Враховуючи все вищесказане, при написанні підручника з традиційної логіки слід дотримуватися наступної стратегії.

По-перше, виходити з того, що предметом логіки і традиційної і сучасної є вивідне знання.

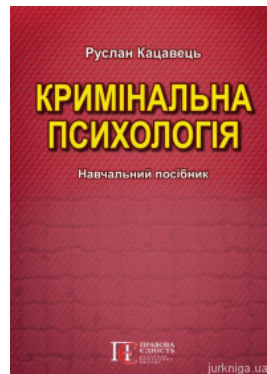
По-друге, логіка традиційна досліджує мислення, знання, яке реалізоване, втілене в такій матерії як природна мова, тому центральними категоріями тут є **«поняття»**, **«судження»**, **«умовивід»**, а сучасна логіка досліджує мислення, знання яке реалізоване, втілене у мові науки, тому тут центральними категоріями є **висловлювання** і **терміни**, які мають самостійне значення в структурі висловлювання.

Нарешті, по-третє, при написанні підручника з традиційної логіки слід використовувати засоби і досягнення сучасної логіки лише там і тоді, де вони сприяють досконалішому і влучнішому висвітленню проблем, операцій, правил, засобів, форм, методів і т.п. традиційної логіки.

Книги, які можуть вас зацікавити

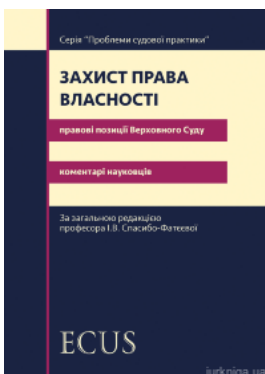
ПДР України 2021 з коментарями

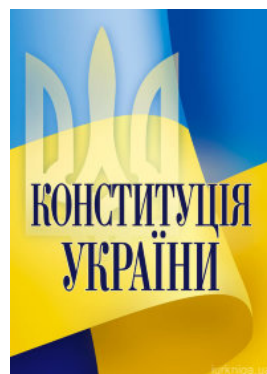
Кримінальна психологія. Навчальний посібник

Права людини в національному та європейському контекстах. Підручник

Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду: коментарі науковців

Конституція України. ЦУЛ

Корпоративне право крізь призму судової практики

Перейти до галузі права
Теория государства и права

[Перейти на сайт](#) →